

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง แนวทางการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย

- ผู้วิจัย 1. นายกิตติพงศ์ เสวตกิติธรรม ประธานกรรมการบริหาร บริษัท ไทย คูเรีย เทอร์มินัล จำกัด
2. พ.อ.เกรียงไกร ไกรลาศ นายทหารปฏิบัติการประจำกรมการทหารช่าง
3. พล.ท.รวมพล มีชูอรรถ รองผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
4. นางสาววิรินดา พูนพิพัฒน์ กรรมการผู้จัดการและกรรมการบริหาร บริษัท เอ็ม บี เค ฟู้ด แอนด์ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด
5. พ.ต.อาณันย์ วัชรโรทัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

หลักสูตร วปม. รุ่นที่ 5

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยแม้จะเป็นสังคมที่รักสงบ มีความเป็นอยู่แบบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และอยู่กันอย่างสันติ แต่จากความเป็นสังคมแบบประชาธิปไตยทั้งความคิดและการกระทำก็ได้สร้างความขัดแย้งในสังคมไทยตั้งแต่อดีตเรื่อยมา อย่างไรก็ตามความขัดแย้งที่ผ่านมายังมีความรุนแรงไม่เท่าความขัดแย้งทางการเมืองที่ยืดเยื้อและเรื้อรังในขณะนี้ ปัญหาดังกล่าวเริ่มต้นเมื่อปลายปี 2548 และพัฒนาเป็นความขัดแย้งระหว่าง “เสื้อเหลือง” กับ “เสื้อแดง” อยู่จนถึงทุกวันนี้ ประเด็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองได้ถูกกลายเปลี่ยนเป็นวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางความคิดและการกระทำอย่างรุนแรงจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ส่งผลกระทบ และปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็น

1. ความขัดแย้งดังกล่าวถูกกระพือให้เป็นความขัดแย้งร้ายลึกระหว่างประชาชน ลูกหลานไปทุกที่ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ในบรรดาเพื่อนฝูงที่ทำงาน รวมถึงระหว่างคนในภูมิภาคต่าง ๆ
2. ไม่มีความขัดแย้งครั้งใดที่เกือบทุกสถาบันหลักของประเทศถูกตั้งคำถามถึงความชอบธรรม และบทบาทมากที่สุดอย่างในเวลานี้ วิกฤติความเป็นธรรมนี้บั่นทอนความเชื่อมั่น (Trust) ในสถาบันทั้งหลาย และอาจนำมาซึ่งความล่มสลายของประชาธิปไตยได้หากปล่อยให้ยืดเยื้อ
3. หลักนิติธรรมและความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายในบ้านเมืองถูกตั้งคำถามอย่างรุนแรงโดยรัฐเองและประชาชน การทุจริตที่ปรากฏเป็นข่าวมากมายในฝ่ายการเมืองและข้าราชการแสดงให้เห็นความไม่แยแสต่อกฎหมายของผู้

มีอำนาจ 4. การคุกคามของความขัดแย้งในประเทศเป็นปัญหาระหว่างประเทศของไทยกับเพื่อนบ้าน คือกัมพูชา และ 5. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ แม้จะยังไม่มีสถาบันใดทำตัวเลขให้เห็นชัดสำหรับความสูญเสียดังกล่าวของประเทศไทย แต่ค่าผลที่ยังไม่เกิดขึ้น แต่จะเกิดขึ้นในระยะต่อ ๆ ไปก็คือความเชื่อมั่นของสังคมโลกต่อประเทศไทย ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม คงถูกกระทบอย่างรุนแรงอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์

รัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เล็งเห็นถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรกของการบริหารงาน คือ การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตย โดยได้แบ่งซอยแยกย่อยถึงสิ่งที่จะดำเนินการ ประกอบด้วย 1. สร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตย 2. เยียวยาและฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องแก่บุคคลทุกฝ่าย และ 3. สนับสนุนให้คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ดำเนินการอย่างเป็นอิสระในการตรวจสอบและค้นหาความจริงจากกรณีความรุนแรงทางการเมือง การละเมิดสิทธิมนุษยชน การสูญเสียชีวิต บาดเจ็บทางร่างกายและจิตใจ

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งของประชาชนในชาติ รวมถึงความต้องการแก้ปัญหาของรัฐบาล กลุ่มผู้วิจัยในฐานะประชาชนคนไทยที่มีความรักประเทศชาติ และหนึ่งในกลุ่มผู้วิจัยก็ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ ซึ่งต้องการเห็นความสงบสุขเกิดขึ้นภายในประเทศ จึงมีความสนใจศึกษาหาแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์ และฟื้นฟูประชาธิปไตยในไทยให้กลับมาเป็นสังคมประชาธิปไตยที่มีความแตกต่างกันทางความคิดแต่ไม่สร้างความแตกแยกทางสังคม เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่ เป็นสังคมที่มีความปรองดอง และอยู่กันอย่างสันติ เพื่อที่ประเทศไทยจะได้เดินหน้าในการพัฒนาประเทศต่อไปได้อีกครั้ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคและข้อจำกัดในการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาประเด็นปัญหาที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความแตกแยกทางความคิดทางการเมืองที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบัน เพื่อหาแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์หรือความปรองดองในประเทศ (ไม่รวมปัญหาการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูล หลักการ บทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสมานฉันท์ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์หาแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาความขัดแย้งประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก ๆ คือ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ความขัดแย้งทางการเมือง และความขัดแย้งทางความคิดและความแตกแยกของประชาชน ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ เป็นผลจากการจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัวกัน โดยเฉพาะในวงการการเมืองที่มีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมหาศาล จึงมีคนอยากเข้ามาแย่งชิงส่วนแบ่งชิงผลประโยชน์จำนวนมากนี้ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์จึงอาจเป็นที่มาของความขัดแย้งประเภทอื่น ๆ ส่วนความขัดแย้งทางการเมืองของไทยเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมือง ซึ่งมีความเห็นต่อต้านและสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวยังคงมีมาจนถึงปัจจุบัน ขณะที่ความขัดแย้งทางความคิดและความแตกแยกของประชาชนนั้นปัจจุบันประชาชนมีความแตกแยกทางความคิดอย่างเห็นได้ชัดเจน และความขัดแย้งก็นับวันจะกลายเป็นรอยร้าวลึกทางสังคม แบ่งแยกคนไทยเป็นก๊ก เป็นเหล่า พวกนั้น พวกเธอ พวกเขา มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมือง

ส่วนการศึกษาประเด็นความขัดแย้งและแนวทางในการแก้ปัญหาของประเทศต่าง ๆ พบว่า แม้ปัญหาที่เกิดขึ้นของประเทศต่าง ๆ จะเกิดจากสาเหตุใด แต่ส่วนใหญ่หลาย ๆ ประเทศได้เลือกใช้วิธีการยุติปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี ซึ่งน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง รวมถึงก็ได้มีการใช้การจัดการความขัดแย้งโดยวิธีกฎหมายควบคู่กันไป เพื่อให้เป็นรากฐาน เป็นกรอบและแนวทางในการปกครองประเทศด้วย

ขณะที่อุปสรรคและข้อจำกัดในการสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทยในปัจจุบันสรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ คือ การขาดความจริงใจในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากมีผลประโยชน์แอบแฝง และการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของนักการเมืองที่มีอย่างรุนแรงในปัจจุบัน ส่วนแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์เพื่อให้สังคมไทยกลับคืนสู่สังคมสันติสุขอีกครั้งนั้น แบ่งเป็นแนวในการจัดการในระยะสั้นและระยะยาว โดยในระยะสั้น ประกอบด้วย 1. การสร้างความจริงใจในการปรองดอง โดยยึดเป้าหมายเดียวกันคือประโยชน์ประเทศชาติเป็นหลัก และให้ทุกฝ่ายหยุดการกระทำใด ๆ ที่จะเป็นการเพิ่มความขัดแย้งหรือจุดประกายความรุนแรงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้านแดง หมู่บ้านปช. การชุมนุมทางการเมืองเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือการหยิบขยักประเด็นที่ละเอียดอ่อนมานำเสนอ เช่น ประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือพาดพิงสถาบัน โดยเฉพาะ มาตรา 112 เป็นต้น 2. การให้มีคนกลางในการไกล่เกลี่ย การสร้างความสมานฉันท์โดยการไกล่เกลี่ย (Reconciliation) ซึ่งเป็นการไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) น่าจะเป็นอีกหนึ่งทางออกที่ดีสำหรับสังคมไทยในขณะนี้ เนื่องจากหากจะปล่อยให้แต่ละฝ่ายที่มีความขัดแย้งกันหันหน้ามาคุยกันเองคงจะเป็นเรื่องยาก 3. การปฏิรูปสื่อสารมวลชน และจริงจังในการจัดระเบียบสื่อให้มีจริยธรรมที่ดี ทั้งนี้ประเด็นปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยในปัจจุบันส่วนหนึ่งคงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นผลมาจากสื่อ ดังนั้นการปฏิรูปสื่อ เพื่อให้มีความเป็นกลาง มีจริยธรรม มีคุณธรรม และมีจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าวและการทำงานจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชาชนและสังคมโดยรวม และ 4. พรบ.ปรองดอง และการนิรโทษกรรม (ในขณะนี้มียกเว้น 4 ร่าง ประกอบด้วย ร่าง พ.ร.บ.ปรองดองของ พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน หัวหน้าพรรคมาตุภูมิ, ร่าง พ.ร.บ.ของนายสามารณ แก้วมีชัย ส.ส.เชียงราย พรรคเพื่อไทย และคณะ, ร่าง พ.ร.บ.ของนายนิคม วรปัญญา ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคเพื่อไทย และคณะ และ ร่าง พ.ร.บ.ของนายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ ส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคเพื่อไทย และคณะ นอกจากร่าง พ.ร.บ.ปรองดองทั้ง 4 ฉบับดังกล่าวแล้ว รัฐบาลโดย น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ยังได้เปิดโอกาสให้มีการเสนอร่าง พ.ร.บ. จากทุกภาคส่วนเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงอีกด้วย) ขณะที่แนวทางในระยะยาว ประกอบด้วย 1. การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างคนในประเทศค่อนข้างสูง คือใกล้เคียงกับกลุ่มประเทศที่มีปัญหาการกระจายรายได้รุนแรงเช่นบางประเทศแถบละตินอเมริกา การปฏิรูปทางสังคมและเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันหรือไม่เหลื่อมล้ำกันมากจึงเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้สังคมไทยกลับมาเป็นสังคมที่มีความยุติธรรม ลดการผูกขาดทางเศรษฐกิจของกลุ่มทุน ซึ่งจะเป็นหนึ่งในกระบวนการที่จะสร้างความสมานฉันท์ให้กลับมาสู่สังคมไทยอีกครั้ง และ 2. การปฏิรูปการศึกษา การเมืองและประชาธิปไตย โดยการปฏิรูปการศึกษา การเมืองและประชาธิปไตย ระบบการเรียนการสอนนอกจากจะต้องให้ความรู้ในเรื่องประชาธิปไตยที่มากขึ้นเพื่อให้เข้าใจหลัก

ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแล้ว ยังต้องมีการปลูกฝังเรื่องของธรรมาภิบาล การสร้างจิตสำนึกสาธารณะ การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพเสียงข้างน้อยในสังคม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ความขัดแย้งของคนในสังคมไทยที่มีมาอย่างช้านานและต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อทั้งสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองไทย ถึงเวลาแล้วที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญ มีความจริงจังและจริงจังในการแก้ไขปัญหา หาทางออกให้กับประเทศไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการหันหน้าเข้าหากัน การไกล่เกลี่ย หรือการออก พ.ร.บ. ประองคอง หรืออย่างน้อยก็ไม่ควรสุ่มสี่สุ่มห้าให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงมากขึ้นจากการเคลื่อนไหวใด ๆ ที่จะเป็นการยุยงหรือกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงมากขึ้น นอกจากนี้การมองถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นที่ตั้ง โดยไม่ยึดถือเอาผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องเป็นหลักก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคมไทยกลับมาปรองดองหรือสมานฉันท์ เป็นสังคมที่น่าอยู่และอยู่กันอย่างสันติสุขอีกครั้ง ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ พระราชทานแก่คณะประชาชนจังหวัดราชบุรี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2531 ความตอนหนึ่งว่า

“...บ้านเมืองไทยสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ได้โดยดี เพราะว่าจิตใจสามัคคีและแสดงออกซึ่งสามัคคี ถ้าตราบใดเรารักษาความสามัคคีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันได้ไว้ได้ เราก็จะอยู่ได้อย่างมีความสุข สดุดราบนั่น...”